

УДК 336.711

Марич М. Г.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВ

Розглянуто теоретико-методологічні аспекти інноваційної діяльності банків на ринку банківських послуг. Визначено особливості банківських інновацій, урахування яких дає змогу здійснювати більш ефективну інноваційну політику. Аргументовано необхідність посилення ролі держави в інноваційній політиці шляхом розробки стратегії розвитку ринку фінансових послуг.

Ключові слова: інноваційна політика, банківські інновації, ринок банківських послуг, інноваційна культура.

Постановка проблеми. В останні десятиліття у світовому банківництві простежується стійка тенденція ускладнення традиційних видів діяльності, збільшення різноманіття банківських продуктів та вдосконалення їх якісних характеристик. Процеси надання банківських послуг кардинально змінюються під впливом новітніх інформаційних, телекомунікаційних та фінансових технологій. Суттєві якісні зрушення відбуваються також під час визначення організаційних умов та методів досягнення поставлених цілей у процесі управління комерційними банками. Зазначені зміни є відображенням постійного впровадження банками інновацій, що дає їм змогу успішно функціонувати на фінансових ринках в умовах жорсткої конкуренції, складної макроекономічної ситуації та посилення вимог щодо забезпечення їх ефективного функціонування з боку всіх зацікавлених сторін.

Досвід свідчить, що інновації стають для банків стабільним джерелом зростання лише за умови стратегічного підходу до управління інноваційною діяльністю. Це твердження стосується як банків розвинутих країн, так і банківських установ країн, які не так давно стали на шлях ринкового розвитку, у тому числі й України. Втім, перед вітчизняними банками постають значно складніші проблеми, оскільки сама система стратегічного управління в них знаходиться на стадії становлення. Об'єктивно виникає потреба у подальшому розвитку теоретико-методологічних засад стратегічного управління інноваційною діяльністю комерційних банків на основі поєднання використання теоретичного доробку вітчизняної та зарубіжної науки з аналізом світового досвіду інноваційного розвитку банківництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти організації та управління банківською діяльністю досліджені такими вітчизняними й зарубіжними науковцями, як Г.М. Азаренкова, А.Р. Алавердов, І.Т. Балабанов, О.І. Барановський, М.З. Бор, Т.А. Васильєва, О.В. Васюренко, О.Д. Вовчак, А.П. Вожжов, О.В. Дзюблюк, О.А. Кириченко, С.М. Козьменко, О.М. Колодізев, В.В. Корнеєв, А.Я. Кузнецова, О.І. Лаврушин, І.О. Лютий, Ф.С. Мишкін, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, П. Роуз, Дж. Сінкі, Р.А. Слав'юк, Т.С. Смовженко, А.М. Тавасієв, О.М. Тридід, Н.М. Шелудько.

Широке коло проблем інноваційного розвитку знайшло відображення в працях Л.Л. Антонюк, В.О. Василенка, Л.К. Гліненко, Л.М. Гохберга, П. Друкера, П.Н. Завліна, С.М. Ілляшенка, С.Д. Ільєнкової, Н.В. Краснокутської, О.О. Лапко, П.П. Микитюка, Б. Санга, Г.О. Трифілової, Е.А. Уткіна, Й. Шумпетера, Ф. Янсена та ін.

Водночас зарубіжні вчені більш активно досліджують дані процеси стосовно фінансово-кредит-

них систем власних країн, серед найбільш відомих праць слід відзначити роботи таких учених, як Дж. Сорос, М. Філдстайн, Ч. Хориока, Р. Бертрам, Х. Дерих, М. Енг, Л. Мауер, М. Обстфельд, Г. Белоглазова, О. Лаврушин та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість публікацій із зазначених питань, в Україні досі відсутні комплексні дослідження проблем управління інноваційною діяльністю комерційних банків. Залишаються нез'ясованими закономірності та особливості інноваційної діяльності банків, потребує вдосконалення відповідний понятійний апарат. Зростаючої актуальності набуває розв'язання комплексу проблем щодо обґрунтованого формування та ефективного втілення стратегій інноваційної діяльності комерційних банків.

Мета статті полягає у розвитку теоретико-методологічних засад й розробці науково-методичних підходів до формування та реалізації стратегій інноваційної діяльності комерційних банків для забезпечення їх стабільного розвитку та конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з основних проблем функціонування банківської системи будь-якої країни є підвищення її ефективності, яка визначається ступенем реалізації притаманних їй економічних функцій та досягненням визначених суспільством цілей. Виступаючи насамперед фінансовими посередниками, банки забезпечують переміщення коштів від інституційних секторів, що мають їх надлишок у вигляді ліквідності або капіталу, до секторів, які потребують додаткових ресурсів, відчувають їх дефіцит.

Враховуючи, що сучасні банки діють в умовах економіки, яка поступово набуває рис постіндустріальної, креативної, інноваційної, одним з основних джерел зростання цих кредитно-фінансових інститутів та вдосконалення всіх аспектів їх роботи стає пошук та впровадження інноваційних ідей, які дають змогу вирішувати стратегічні завдання щодо збільшення вартості бізнесу, розширення частки ринку, підвищення лояльності клієнтів тощо. Слід зазначити, що організація та керування цими процесами є проблемними питаннями й у діяльності банків розвинутих країн, де інноваційна діяльність, як правило, має несистемний, дещо хаотичний характер, де відсутні стратегічні підходи до управління нею.

У сучасному розумінні інновації є оновленням, зміною, розвитком способів і результатів діяльності людей, комплексним процесом створення, розповсюдження та використання нових засобів задоволення людських потреб, що змінюються під впливом суспільного розвитку. Про власне

інноваційну діяльність можна вести мову, коли діяльність соціально-економічного суб'єкта має цілеспрямований, усвідомлений характер, тобто передбачає, що нова якість виникає в процесі цільового перетворення економічного середовища.

Фінансові та банківські інновації, якщо використовувати математичні терміни, можна представити множинами, що перетинаються. Їхній перетин формують нові або вдосконалені банківські продукти та послуги, що надають споживачам переваги у доходності, ліквідності, зменшенні ризиків, повніше задовольняють інші фінансові потреби клієнтів (рис. 1). Ключовою категорією дослідження інноваційної діяльності банків є саме банківські інновації, а фінансові – виступають одним з їх конкретних видів. Звуження кола банківських інновацій тільки до фінансових не дає змоги надати комплексне визначення цієї економічної категорії, повною мірою охарактеризувати причини їх виникнення та фактори, що на них впливають [1, с. 102].

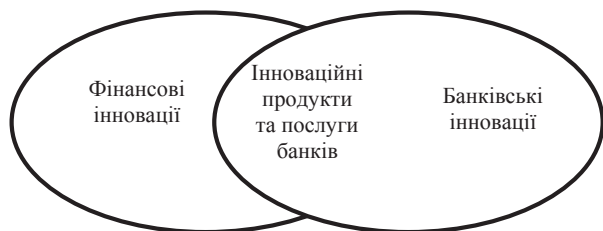

Рис. 1. Співвідношення понять фінансових та банківських інновацій

Банківські інновації, як й інновації у будь-яких інших сферах діяльності, можна розглядати як статичні або динамічні категорії. З позицій статичної нововведення є кінцевим результатом, формою завершення конкретного виду інноваційної діяльності. З динамічної точки зору, яку запропонував ще Й. Шумпетер та якої дотримуються і ми у даному дослідженні, інновація є складним, багатоплановим процесом створення та поширення нових продуктів, технологій, процесів, бізнес-рішень тощо, тому тісно пов'язаним зі змістом інновацій є поняття інноваційного процесу, під яким розуміється «послідовний ланцюг подій, у ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги й розповсюджується за практичного використання» [2, с. 40].

Втім, після освоєння нововведення його життєвий цикл не закінчується. Важливим етапом є дифузія банківських інновацій, тобто їх запровадження в практичну діяльність інших банків, швидкість якого залежить від характеру нововведень та можливості їх захисту як об'єктів інтелектуальної власності.

Відображення процесів дифузії нововведень є так звані S-подібні криві заміщення, що показують, як швидко збільшується кількість банків, котрі впроваджують у свою діяльність певну інновацію. Параметри цих кривих залежать від характеристик нововведень, а також від стану економічного середовища. Так, перша S-подібна крива на рис. 2 може ілюструвати впровадження вітчизняними банками Інтернет-банкінгу: освоєння даного методу дистанційного обслуговування відбувається достатньо повільно, і наразі ще не всі банки здатні запропонувати клієнтам цю технологію. Друга крива відображає розповсюдження в Україні такої інноваційної послуги, як масове

споживче кредитування; це відбувалося достатньо швидко, і зараз вона присутня у спектрі продуктів будь-якого, навіть новоствореного, банку.

Саме така ситуація означає завершення стадії дифузії й знаменує собою факт типізації інновації, тобто перетворення її на звичайну банківську практику.

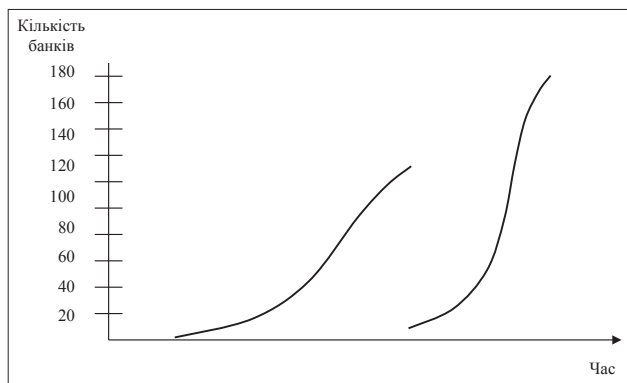

Рис. 2. Дифузія різних видів інновацій у банківському секторі

Процес розробки стратегії інноваційної діяльності банку має починатись із визначення стратегічних орієнтирів банку, проведення стратегічного аналізу та визначення мети діяльності банку. Основою стратегії має також стати формулювання інноваційних цілей, які повинні відображати уявлення керівництва банку щодо місця різних видів нововведень у його діяльності, наявності інших, крім інноваційних, джерел органічного зростання або можливостей збільшення бізнесу за рахунок злиттів та поглинань, згоди прийняти той чи інший рівень ризику. Фактично таким цілепокладанням визначається, чому кредитно-фінансовий інститут хоче займатися інноваційною діяльністю і чого він збирається цим досягти. Саме система інноваційних цілей виконує роль фільтру, який слугує для відбору ідей та пропозицій на перших стадіях організації банківського інноваційного процесу.

Втім, слід зазначити, що емпіричне дослідження існування та змісту інноваційних цілей у стратегіях вітчизняних комерційних банків суттєво ускладнюється тим, що корпоративні стратегії не оприлюднюються. Згідно з методичними рекомендаціями Національного банку України, мета та стратегія банку повинні розкриватися в публічному річному звіті, проте, як засвідчив аналіз інформації по близько 60 банкам, у реальних документах, розміщених на банківських Інтернет-сайтах, у кращому випадку зазначаються місія, мета діяльності банку та основні цілі першого рівня [3, с. 43].

За своєю спрямованістю всі варіанти стратегій можуть бути поділені на чотири групи залежно від комбінації таких чинників, як потенційні можливості та загрози, з одного боку, та сильні й слабкі сторони банку – з іншого (табл. 1). У результаті створюється певний портфель стратегічних інноваційних альтернатив. Основною метою їх реалізації є формування та розвитку сукупності ключових компетенцій банківської установи, тобто такої суми особливих знань та вмінь, яка є складною для наслідування конкурентами і виступає основою організації бізнес-процесів, що різноманітними шляхами створюють додаткові вигоди та переваги як для клієнтів, так і для самого банку.

Відзначимо, що саме стратегії першого типу (використання сильних сторін банку для збільшення можливостей) дають змогу активно створювати конкурентні переваги на відміну від інших типів, які в цілому мають захисний характер і спрямовані на утримання стратегічних позицій.

Як зазначається науковцями, формування будь-якої стратегії може здійснюватися трьома методами: зверху вниз (розробляється керівництвом і як наказ доводиться до всіх рівнів організації), знизу вверх (збираються пропозиції, які потім узагальнюються і приймається остаточне рішення) та за допомогою консалтингової компанії [4, с. 156]. На нашу думку, до розробки змісту стратегії інноваційної діяльності як найбільш творчої та ймовірнісної компоненти стратегічного управління повинен застосовуватися інтерактивний підхід, у рамках якого працівники банку свідомо та на добровільній основі залучаються до стратегічного процесу. Сам хід формування стратегії в даному випадку базується на взаємодії, постійному навчанні та організації зворотного зв'язку. Вища управлінська ланка грає роль координатора, який забезпечує паралельне узгодження цих процесів на всіх рівнях банку. Враховуючи незначний досвід стратегічного управління взагалі та інноваційною діяльністю зокрема, який мають вітчизняні банки, доцільним видається залучення до формування стратегій і зовнішніх консультантів, які володіють необхідною методологією та відпрацьованими технологіями роботи.

Отже, визначення шляхів досягнення інноваційних цілей банку формує певний портфель стратегічних альтернатив, кожна з яких відображає різні підходи до реалізації завдань, проте повинна бути узгодженою із конкретизованими зовнішніми (загальна економічна ситуація та параметри фінансового ринку, потреби ринку, дії конкурентів, наявність та вартість технологічного обладнання тощо) та внутрішніми (цілі та напрями фінансової політики, необхідність дотримання законодавчих норм та економічних нормативів, кваліфікація працівників тощо) обмеженнями.

Втім, з одного боку, запропоновані стратегії не повинні бути занадто складними, а містити перелік простих завдань, які в комплексі формують спосіб їх реалізації.

З іншого боку, необхідно, щоб стратегічні інноваційні альтернативи були ретельно сформульованими, а їх окремі елементи включали детальний опис кроків, що необхідно здійснити.

Протягом останніх десятиліть у сфері світового банківського бізнесу спостерігається стійка тенденція диверсифікації видів банківської діяльності, збільшення різноманіття банківських послуг та вдосконалення їх якісних характеристик [5, с. 47].

Нові інформаційні та комунікаційні технології докорінним чином змінюють обличчя сучасних фінансово-кредитних інститутів, способи їх комунікацій з клієнтами, канали продажу банківських послуг. Усе це є відображенням інноваційного процесу, що постійно відбувається в банках і дає їм змогу в умовах жорсткої конкуренції та динамічної макроекономічної ситуації диференціюватися на фінансовому ринку з метою забезпечення зростання вартості бізнесу.

Однією з найважливіших тенденцій розвитку сучасних банківських відділень є їх тотальне технологічне оновлення та архітектурна перебудова з використанням новітніх дизайнерських рішень. У результаті формується абсолютно нова концепція банківського офісу, відповідно до якої, спираючись на традиційні цінності та нові технології, він буде здатний забезпечити встановлення особистого контакту з клієнтом і надати йому персоналізовані електронні та інші високотехнологічні банківські послуги. Відповідні комплексні рішення під загальною назвою «Відділення майбутнього» пропонують такі провідні світові ІТ-компанії, як IBM та Cisco. Основним критерієм організації роботи стає комфорт для клієнта під час отримання банківських послуг, під яким розуміються передусім оперативність, комплексність, зручність та конфіденційність [6, с. 102].

Однією з найсуттєвіших проблем вітчизняної банківської системи є низький рівень використання інформаційних технологій у банках, де все ще використовується застаріле програмне забезпечення, тоді як для впровадження багатьох нових банківських продуктів необхідні нові сучасні програми. Вже сьогодні багато зарубіжних банків оформлюють депозити і кредити через Інтернет, що дає клієнту можливість здійснювати всі банківські операції з персонального комп'ютера.

Таблиця 1

Потенційна спрямованість інноваційних альтернатив за результатами SWOT-аналізу

Зовнішня сфера, що впливає на інноваційну діяльність банку		Внутрішній інноваційний потенціал банку	
		Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Макрооточення: існуючі та перспективні правові акти, податкова політика і політика у сфері регулювання бізнесу, загальна економічна ситуація, макроекономічні показники, демографічні зміни, модифікація стилю життя, зміни в освіті та структурі бюджетів населення, зміни в телекомунікаційних технологіях, обсяг пропозицій нових технологічних рішень Мікрооточення: загальні перспективи розвитку банківської системи, характер та інтенсивність конкуренції, інноваційна поведінка банків-конкурентів, склад та лояльність клієнтської бази, наявність продуктів-субститутів, можливість отримання ззовні інноваційних ідей та рішень	Потенційні можливості (O)	Стратегії, що використовують сильні сторони для збільшення можливостей: - впровадження радикальних продуктових, процесних та організаційних інновацій	Стратегії, що спрямовані на подолання слабких сторін, використовуючи можливості: - вдосконалення інформаційних систем банку за допомогою зовнішніх технологічних рішень
	Потенційні загрози (T)	Стратегії, що використовують сильні сторони для уникнення загроз: - застосування інноваційних методів комунікацій з клієнтами	Стратегії, що мінімізують слабкі сторони для уникнення загроз: - впровадження процесних інновацій із метою підвищення операційної ефективності

Із цього можна зробити висновок, що забезпечення комплексності обслуговування клієнтів банку, оперативності та високої якості послуг напряму пов'язані із запровадженням новітніх інформаційних технологій (ІТ-технологій). Проведений нами аналіз показує, що в останні роки в найбільших українських банках відбувається впровадження інноваційних нововведень з використанням ІТ-технологій (табл. 2) [7, с. 180].

Таблиця 2
Впроваджені інноваційні ІТ-технології в найбільших банках України

Назва банку	Назва проекту
Державний ощадний банк України	Сертифікація чіпового еквайрінгу
Укресімбанк	Сертифікація на відповідність вимогам міжнародного стандарту безпеки платіжних карт PCI DSS v. 1. 2
ПриватБанк	Впровадження сервісу онлайн-платежів LiqPay на базі технології VISA Money Transfer
Райффайзен Банк Аваль	Модернізація контактного центру
Укрсоцбанк	Створення семи макрорегіональних центрів на базі 27 філій
УкрСиббанк	Автоматизація процесів роботи підрозділів банку
Альфа-Банк	Організація мультисервісної мережі передачі голосу і даних для відділень роздрібних продажів «Альфа-Банк Експрес» на базі обладнання Cisco Systems
ВТБ Банк	Побудова служби підтримки користувачів (КПС)
ОТП Банк	Побудова катастрофостійких центрів обробки даних на базі систем зберігання і блейд-серверів компанії Dell із використанням технологій віртуалізації серверів

Отже, провідні банки як у розвинених країнах, так і на ринках, що розвиваються, у сучасних умовах активно впроваджують інноваційні стратегії у сфері комунікацій із клієнтами. Тенденціями, що простежуються, є перехід від реклами конкретних продуктів і послуг до просування іміджу банку як надійного, респонсивного та комфортного фінансового інституту, а також його позиціонування не як продавця, а як друга, порадника, консультанта.

Висновки. У наш час інноваційна діяльність комерційних банків стає невід'ємною умовою їх стабільного розвитку та зростання, яка дає змогу

послугувати інтереси всіх зацікавлених сторін – акціонерів, керівників, працівників, клієнтів, партнерів, держави та ін. Саме тому вона повинна розглядатися як об'єкт стратегічного управління, що вимагає поглиблення теоретичних досліджень механізмів створення та реалізації стратегій інноваційної діяльності та розробки відповідних науково-практичних рекомендацій для банківського менеджменту. Формування концептуальних засад стратегічного управління інноваційними процесами в комерційних банках сприятиме більш комплексному підходу до вдосконалення механізмів функціонування банківської системи в цілому та управління й організації діяльності банків зокрема.

Дослідження зростаючого різноманіття банківських інновацій дало змогу довести необхідність удосконалення їх класифікації як теоретичної основи формування змісту та вибору характеру стратегій інноваційної діяльності комерційних банків. Здійснений багатоаспектний поділ банківських нововведень за предметом та сферою застосування, а також виділення таких нових класифікаційних ознак, як характер ідеї, що лежить в основі їх виникнення, методологія розробки («закритий» чи «відкритий» характер процесу), форма захисту прав інтелектуальної власності сприятимуть ґрунтовнішому підходу банківських установ до визначення найоптимальніших шляхів досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку.

Важливим інструментом реалізації стратегій інноваційної діяльності комерційного банку є система контролю та оцінки її результативності, основи якої створено, використовуючи методологічні принципи побудови збалансованої системи показників. Збалансована система показників інноваційної діяльності включає критерії, що відображають такі інноваційні цілі: у перспективі розвитку – підвищення кваліфікації персоналу, зростання його інноваційної активності, створення інноваційної культури, розвиток інноваційного лідерства; у перспективі внутрішніх бізнес-процесів – створення високоєфективного інноваційного процесу, вдосконалення технологій пошуку ідей, забезпечення ефективної діяльності міжфункціональних груп, формування оптимального портфелю проектів; у клієнтській перспективі – збільшення кількості клієнтів, підвищення рівня їх задоволеності та лояльності, зростання зручності обслуговування; у перспективі фінансів – створення інноваційної премії за рахунок збільшення доходів від запровадження інноваційних продуктів та скорочення операційних витрат.

Список літератури:

1. Поповенко Н.С. Інноваційні процеси у банківській сфері / Н.С. Поповенко, Н.Б. Марченко // Економічний простір. – 2015. – № 15. – С. 99–104.
2. Боришкевич О. Інновації на фінансових ринках: великі загрози великих можливостей / О. Боришкевич // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 6. – С. 38–41.
3. Семикова П.В. Банковские инновации и новый банковский продукт / П.В. Семикова // Банковские технологии. – 2015. – № 11. – С. 42–44.
4. Кривич Я.М. Фінансовий потенціал як складова інноваційного потенціалу банку та особливості його оцінки / Я.М. Кривич // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 2. – С. 153–161.
5. Леонов С.В. Комплексний підхід до управління інноваційним потенціалом банку / С.В. Леонов, Я.М. Кривич // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – 2014. – Вип. 22. – Ч. 2. – С. 45–49.
6. Smovzhenko T.S. Innovation strategies and the problems of their implementation by the Ukrainian banks / T.S. Smovzhenko, S.B. Yehorycheva // 30 Jahre Fachhochschule der Deutschen Bundesbank. – Frankfurt am Main : Deutschen Bundesbank, 2013. – P. 177–191.

Марич М. Г.

Буковинский государственный финансово-экономический университет

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВ

Резюме

Рассмотрены теоретико-методологические аспекты инновационной деятельности банков на рынке банковских услуг. Определены особенности банковских инноваций, учет которых позволяет осуществлять более эффективную инновационную политику. Аргументирована необходимость усиления роли государства в инновационной политике путем разработки стратегии развития рынка финансовых услуг.

Ключевые слова: инновационная политика, банковские инновации, рынок банковских услуг, инновационная культура.

Marich M. H.

Bukovyna State Finance and Economics University

INNOVATIVE STRATEGIES OF BANKS' DEVELOPMENT

Summary

The theoretical and methodological aspects of banks' innovative activity at the banking services market are examined. The features of banking innovations are revealed. Consideration of these features allows providing more effective innovation policy. The necessity of strengthening the role of government in the innovation policy through the development of financial services market development strategy is justified.

Key words: innovation policy; banks' innovations; banking services market, innovative culture.

УДК 336.763.4

Міщенко С. В.

Міщенко В. І.

Університет банківської справи

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ

Досліджено сучасний стан регулювання ринку похідних інструментів в Україні. Визначено основні тенденції та перспективи використання деривативів як інструментів фінансового ринку та інструментів хеджування фінансових ризиків. Виокремлено основні принципи регулювання ринків похідних інструментів, обґрунтовано напрями вдосконалення діяльності регуляторів на цьому ринку та використання окремих фінансових інструментів із метою хеджування ризиків.

Ключові слова: деривативи, своп, ф'ючерс, форвард, опціонний сертифікат, кредитна нота, регулювання, рахунок ескроу, кваліфікований інвестор, хеджування ризиків.

Постановка проблеми. У міжнародній практиці деривативи (похідні інструменти) є важливим елементом функціонування фінансових, грошових і товарних ринків. Однак через їх комплексність і пов'язаність з іншими активами та фінансовими інструментами використання деривативів є складною сферою діяльності фінансових інститутів, яка потребує особливих форм регулювання і нагляду з боку регуляторів. Незважаючи на поширення практики використання деривативів, цей сегмент ринку ще залишається недостатньо врегульованим, що сприяє розвитку «тіньового банкінгу» та може наражати фінансові установи на значні ризики.

Трансформація фінансового сектору України впродовж останніх років і переходу до вільного курсоутворення сприяли розширенню використання похідних інструментів як із метою хеджування ризиків, переважно валютних, так і з метою одержання додаткового доходу. Однак стрімкий розвиток фінансового сектору та необхідність запровадження нових інструментів із метою стимулювання ринку капіталів і запобігання фінансовим ризикам потребують подальшого вдосконалення використання похідних інструментів і методів регулювання цього сегменту ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі проблеми використання деривативів вивчаються активно. Так, у наукових працях С.В. Науменкової [1; 6; 8; 12; 18] досліджуються теоретичні аспекти використання похідних фінансових інструментів, їх функції в системі регулювання грошового обігу та вплив на фінансову стійкість; С.А. Буковинський [17] досліджує особливості та практику хеджування ризиків за допомогою похідних фінансових інструментів у банках європейських країн; регуляторні аспекти використання деривативів висвітлено в роботах А.В. Андреева, [9], Ф.О. Журавки [9], В.В. Жупанина [19], Р.С. Лисенка [25, 27]; особливості використання валютних деривативів відображено в роботі І.А. Нідзельської та А.П. Кулінець [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим сучасна практика вимагає подальших досліджень сутності похідних інструментів, законодавчого і нормативно-правового врегулювання їх обігу на вітчизняному ринку та практики використання з метою розвитку ринку капіталів, товарного ринку, забезпечення стабільності грошового ринку та організації належного хеджування фінансових ризиків.